

RP 61/2004 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 20 och 21 § lagen om alterneringsledighet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så, att en person inte har rätt till arbetslöshetsförmåner för den tid under vilken arbetsgivaren till honom eller henne, efter det att maximitiden för sjukdagpenning har gått ut, betalar lön för sjukdomstiden eller motsvarande ersättning på basis av heltidsarbete. I propositionen föreslås också att en ekonomisk förmån från arbetsgivaren som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i anslutning till att arbetsförhållandet upphör kan periodiseras också räknat från den tidpunkt då förmånen betalas ut. Vidare föreslås att den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension inte skall bestämmas utgående från situationen när pensionsutbetalningen började, utan utgående från arbetsvillkoret för tiden efter det att pensionsutbetalningen upphört, om arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter det att pensionsutbetalningen upphört. Den inkomstrelaterade dagpenningens nivå bestäms på motsvarande sätt också i fråga om personer som har varit alterneringslediga enligt lagen om försök med alterneringsledighet eller lagen om alterneringsledighet eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet. Det föreslås också att den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en företagare som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension inte längre skall bestämmas utgående från situationen när pensionsutbetalningen började, om företagarens arbetsvillkor uppfylls i sin helhet ef-

ter det att pensionsutbetalningen upphört. Vidare föreslås till lagen om utkomstskydd för arbetslösa bli fogad en bestämmelse om delning av rättegångskostnader. Arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen kan ålägga arbetskraftsmyndigheten att helt eller delvis betala ersättning till Folkpensionsanstalten eller en arbetslöshetskassa för rättegångskostnader i ett ärende där Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan åläggs att betala rättegångskostnader till en part och Folkpensionsanstaltens eller arbetslöshetskassans skyldighet att betala rättegångskostnader i huvudsak eller delvis beror på ett arbetskraftspolitiskt utlåtande. Också lagen om alterneringsledighet föreslås uppta en hänvisning till bestämmelsen om delning av rättegångskostnader i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Bestämmelsen avses bli tillämpad också i ärenden som gäller alterneringsersättning. Utkomstskyddsombuden föreslås få rätt att genom besvär söka ändring i beslut av arbetslöshetsnämnden som gäller delning av rättegångskostnader, både i ärenden enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i ärenden enligt lagen om alterneringsledighet. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås ytterligare bli ändrad så, att den i lagen om pension för arbetstagare angivna lönekoeficienten används när den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning justeras så att den motsvarar dagpenningens begynnelsestidpunkt.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits. 14 kap. 2 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilken paragraf gäller ibruktagande av lönekoeficienten, avses dock träda i kraft den 1 januari 2005.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar**1.1. Rätt till arbetslöshetsförmåner under den tid arbetsgivaren betalar lön för sjukdomstiden**

Enligt 3 kap. 3 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) har en arbetssökande som har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för maximitiden och som fortfarande anses vara oförmögen att arbeta av hälsoskäl rätt till arbetslöshetsförmåner, om hans eller hennes ansökan om invalid- eller invaliditetspension är anhängig eller har avslagits. Om den arbetssökande står i anställnings- eller tjänsteförhållande förutsätts dessutom att arbetsgivaren inte kan erbjuda honom eller henne arbete som överensstämmer med hans eller hennes arbetsförmåga. En person har i sådana situationer rätt till arbetslöshetsförmåner, om hans eller hennes ansökan om invalid- eller invaliditetspension har avslagits eller fortfarande är anhängig. Om personen står i ett giltigt anställnings- eller tjänsteförhållande förutsätter erhållandet av arbetslöshetsförmåner dessutom att personen har kartlagt möjligheten att återgå i arbetsgivarens tjänst i sådana uppgifter som motsvarar hans eller hennes arbetsförmåga. Om arbetsgivaren inte kan erbjuda sådana uppgifter, har personen rätt till arbetslöshetsförmåner utan hinder av vad som i 2 kap. 1 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshet. Enligt momentet i fråga betraktas som arbetslös den som inte står i anställningsförhållande eller är sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete. Erhållandet av arbetslöshetsförmåner förutsätter emellertid att sökanden är registrerad som arbetssökande hos Arbetskraftsbyrån.

Den som har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för maximitiden och vars anställningsförhållande fortfarande är i kraft kan av arbetsgivaren få, t.ex. utgående från kollektivavtalet, lön för sjukdomstiden också efter det att maximitiden för rätt till sjukdag-

penning har gått ut. Enligt gällande lag om utkomstskydd för arbetslösa är lön för sjukdomstiden som betalas efter maximitiden för sjukdagpenning inte en sådan social förmån som utgör ett hinder för betalning av arbetslöshetsförmåner, enligt 3 kap. 4 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och det är inte heller fråga om en i 4 kap. 1 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa definierad jämnings-situation. Personen får härvid både av arbetsgivaren betald lön för sjukdomstiden och fulla arbetslöshetsförmåner.

Enligt 5 kap. 4 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa inräknas i löntagares arbetsvillkor de kalenderveckor under vilka en person har varit i sådant arbete som omfattas av en försäkring och som uppfyller kraven för arbetstid och lön. En kalendervecka kan inräknas i arbetsvillkoret endast en gång. Kraven för arbetstid uppfylls, om arbetstiden i ett eller flera arbeten är sammanlagt minst 18 timmar eller när den ordinarie arbetstiden i periodarbete enligt arbetsavtalet under en utjämningsperiod är i genomsnitt sammanlagt minst 18 timmar per kalendervecka. Kraven för lön uppfylls när lönen är kollektivavtalsenlig. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, skall lönen för heltidsarbete under en månad motsvara minst ett 40-faldigt belopp av grunddagpenningen. Om i kollektivavtalet eller tjänstekollektivavtalet ingår bestämmelser om att arbetsgivaren är skyldig att i lön för sjukdomstiden betala en viss andel av full lön, till exempel 2/3, är det fråga om kollektivavtalsenlig lön. Härvid inräknas tiden för betalning av lön för sjukdomstiden i arbetsvillkoret utöver att personen på den ovan nämnda grunden får fulla arbetslöshetsförmåner och lön för sjukdomstiden.

Det föreslås att 3 kap. 3 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så, att den som av arbetsgivaren för lön för sjukdomstiden eller motsvarande ersättning inte har rätt till arbetslöshetsförmåner. Med motsvarande ersättning avses en ersättning som kan jämföras med lön för sjukdomstiden och som betalas på grund av sjukdom. För att lönen för sjukdomstiden skall utgöra ett hin-

der för betalning av arbetslöshetsförmåner bör den basera sig på heltidsarbete. Det är meningen att arbetslöshetsförmåner inte skall betalas under den tid en person får lön för sjukdomstiden av arbetsgivaren. Om en person före insjuknandet har arbetat i annat än heltidsarbete och arbetsgivaren betalar lön för sjukdomstiden utgående från denna arbetstid, avses personen få jämkade arbetslöshetsförmåner efter det att maximitiden för sjukdagpenning har gått ut.

1.2. Periodisering av ekonomiska förmåner från arbetsgivaren

Enligt 3 kap. 6 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa hindrar en ekonomisk förmån från arbetsgivaren, som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i anslutning till att anställningsförhållandet upphör, att arbetslöshetsförmåner beviljas för den tid, räknat från det att anställningsförhållandet upphörde, över vilken förmånen periodiseras på basis av lönen i det senaste anställningsförhållandet. Utbildning som arbetsgivaren ordnat eller anskaffat beaktas inte som förmån. Enligt 3 kap. 6 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa är det så att när ett anställningsförhållande på heltid som varat längre än två veckor upphör, hindrar semesterersättning som betalas enligt lag, kollektivavtal eller tjänstekollektivavtal att arbetslöshetsförmåner beviljas för den tid, räknat från det att anställningsförhållandet upphörde, över vilken förmånen periodiseras på basis av lönen i det senaste anställningsförhållandet. Om semesterersättning har betalats efter att anställningsförhållandet upphörde, kan periodiseringen göras räknat från den tidpunkt då semesterersättningen betalades. De ovan avsedda periodiseringarna görs genom att den ekonomiska förmånen eller semesterersättningen divideras med dagslönen i det senaste anställningsförhållandet. Lönen bestäms i tillämpliga delar på samma sätt som den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning, men från inkomsterna görs inget avdrag till följd av arbetstagares pensionsavgift och löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. För periodiseringen räknas vid behov de förmåner som av-

ses i 6 § 1 och 2 mom. samman.

Enligt 3 kap. 6 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall periodiseringen av den ekonomiska förmånen göras räknat från den tidpunkt då anställningsförhållandet upphör. Periodiseringen av en ekonomisk förmån som arbetsgivaren betalar gäller enbart en förmån som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang i anslutning till att anställningsförhållandet upphör, men inte sådana ekonomiska förmåner som ges då anställningsförhållandet fortgår. Enligt 2 mom. görs periodiseringen med anledning av semesterersättning som betalas när ett anställningsförhållande på heltid som varat längre än två veckor upphör. Semesterersättning som när ett anställningsförhållande upphör har betalats på basis av deltidarbete beaktas som inkomst som skall jämkas. Den semesterersättning som betalas när ett anställningsförhållande upphör periodiseras räknat från det att anställningsförhållandet upphörde, och sådan semesterersättning som betalas senare till exempel i form av lönegaranti periodiseras räknat från den tidpunkt då den betalats. Semesterersättning som en person fått när ett anställningsförhållande upphör och andra ekonomiska förmåner som arbetsgivaren betalar räknas samman före periodiseringen, det vill säga periodiseringstiderna för olika förmåner löper inte samtidigt.

Enligt gällande lag är det inte möjligt att periodisera en ekonomisk förmån från arbetsgivaren räknat från den tidpunkt då förmånen betalas, även om förmånen skulle betalas senare efter det att anställningsförhållandet upphört. Det är möjligt att betala en förmån eller en ökning av den till exempel på basis av ett avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren en viss tid efter det att anställningsförhållandet upphört. Betalningen av förmånen eller ökningen av den har kunnat vara kopplad till arbetslöshetstidens längd. Betalning av en förmån från arbetsgivaren senare efter anställningsförhållandets upphörande leder till återkrav av arbetslöshetsförmåner, när förmånen periodiseras räknat från anställningsförhållandets upphörande och den till personen utbetalda arbetslöshetsförmånen återkrävs för motsvarande tid. Detta medför extra åtgärder för sökanden och den inrättning som betalar ut förmånen. En situa-

tion där ekonomiska förmåner från arbetsgivaren aldrig kan periodiseras från betalningstidpunkten räknat kan inte anses vara tillfredsställande.

Det föreslås att 3 kap. 6 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så, att en ekonomisk förmån från arbetsgivaren som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i anslutning till att anställningsförhållandet upphör kan periodiseras också från utbetalningstidpunkten räknat. Den dagslön som ligger till grund för periodiseringen bestäms utgående från lönen i det anställningsförhållande på basis av vilket förmånen har betalats, även om personen skulle ha arbetat i ett annat anställningsförhållande mellan arbetslösheten och tiden för utbetalning av förmånen. Periodiseringen av en ekonomisk förmån från arbetsgivaren gäller också härvid endast förmåner som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang i anslutning till att anställningsförhållandet upphör. Genom möjliggörandet av periodisering efter ett anställningsförhållandes upphörande från betalningstidpunkten räknat är det möjligt att undvika ett förfarande med återkrav av arbetslöshetsförmåner som beror på detta. Det blir möjligt att periodisera förmånen från utbetalningen räknat, när det leder till ett slutresultat som motsvarar slutresultatet av en periodisering som görs från anställningsförhållandets upphörande räknat. De sammanräknade verkningarna av periodiseringar av en förmån som betalats tidigare med anledning av ett anställningsförhållandes upphörande och av en senare betald förmånsökning bör motsvara en periodisering där förmåner räknas samman och periodiseras från anställningsförhållandets upphörande räknat. Periodiseringarna av en tidigare betald förmån och tilläggförmåner kan inte löpa till exempel så att de överlappar varandra. När en förmån periodiseras från utbetalningstidpunkten räknat gäller det också att beakta 3 kap. 6 § 3 mom., enligt vilket förmånen och semesterersättningen räknas samman när periodiseringen görs och dessa periodiseringar således inte kan löpa så att de överlappar varandra. Följden av att periodiseringen görs från utbetalningstidpunkten räknat har varit att det varit nödvändigt att förvägra motsva-

rande belopp av arbetslöshetsförmåner som en person har fått i arbetslöshetsförmåner under den tid som motsvarar periodiseringen, räknat från anställningsförhållandets upphörande. Enbart en eventuell indexförhöjning av grunddagpenningen eller barnförhöjningen med stöd av 14 kap. 1 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa hindrar inte periodiseringen av en förmån från betalningstidpunkten räknat, om anställningsförhållandet upphör före indexförhöjningen, men förmånen betalas först efter förhöjningen. En periodisering som görs från betalningstidpunkten räknat får inte leda till ett för sökanden mera eller mindre förmånligt slutresultat än det som uppkommer när förmånen periodiseras från anställningsförhållandets upphörande räknat.

1.3. Bestämmande i vissa fall av den lön och arbetsinkomst som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning

I 6 kap. 4 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om beräkning av den lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning. I 1 mom. föreskrivs om beräkning av den lön som ligger till grund för dagpenningen för den tid arbetsvillkoret uppfylls eller på årsinkomsten. Den lön som ligger till grund för en löntagares inkomstrelaterade dagpenning beräknas utgående från personens stabiliserade lön för den tid omedelbart innan arbetslösheten började under vilken han eller hon har uppfyllt löntagares arbetsvillkor. Arbetsvillkoret för löntagare är antingen 34 eller 43 kalenderveckor. Kalenderveckor som inte bidrar till att uppfylla arbetsvillkoret beaktas inte när lönen bestäms. Om arbetet eller löneinkomsten av det har varit av säsongbetonad eller oregelbunden natur, beräknas den inkomstrelaterade dagpenningen på årsinkomsten. I 2 mom. bestäms att som den lön som ligger till grund för dagpenningen beaktas lön och annat vederlag som skall betraktas som förvärvsinkomst och som har betalats som ersättning för arbete. I 3 mom. bestäms om fastställandet av inkomstrelaterad dagpenning för en person som får eller har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension. Den

lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Detsamma gäller den som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet eller lagen om alterneringsledighet eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet. Den inkomstrelaterade dagpenningens nivå bestäms alltså inte exempelvis utgående från den lön som betalats för deltidsarbete medan deltidspension utbetalts. Eftersom avsikten inte har varit att försvaga rätten till inkomstrelaterad dagpenning för dem som får eller har fått en ovan nämnd förmån, bestäms nivån i fråga om inkomstrelaterad dagpenning för dem som får eller har fått förmånen utgående från situationen när utbetalningen av förmånen började. Trots att den lön som ligger till grund för en persons inkomstrelaterade dagpenning beräknas för tiden innan utbetalningen av pension eller deltidstillägg eller ledigheten började, skall personen när arbetslösheten börjar uppfylla arbetsvillkoret under den granskningsperiod som föregått arbetslösheten. När löntagarens arbetsvillkor är 43 kalenderveckor är granskningsperiodens längd de 28 närmast föregående månaderna. När löntagarens arbetsvillkor är 34 kalenderveckor är granskningsperiodens längd de 24 närmast föregående månaderna. Om någon på grund av sjukdom, anstaltsvård, rehabilitering, värnplikt, civiltjänstgöring, heltidsstudier, barnafödelse, vård av barn som är högst 3 år eller av någon annan godtagbar orsak som kan jämföras med dessa är förhindrad att vara på arbetsmarknaden, förlängs den ovan nämnda granskningsperioden i motsvarande mån, dock med högst sju år.

Rätt till inkomstrelaterad dagpenning för företagare har en medlem av en arbetslöshetskassa för företagare, som har varit försäkrad under sammanlagt de minst 24 föregående månaderna och under denna tid har uppfyllt arbetsvillkoret för företagare. Företagares arbetsvillkor blir uppfyllt när en person under de närmast föregående 48 månaderna (granskningsperiod) i sammanlagt 24 månader har arbetat som företagare i företa-

garverksamhet som till sin omfattning har varit väsentlig. Om någon på grund av sjukdom, anstaltsvård, rehabilitering, värnplikt, civiltjänstgöring, heltidsstudier, barnafödelse, vård av barn som är högst 3 år eller någon annan godtagbar orsak som kan jämföras med dessa är förhindrad att vara på arbetsmarknaden, förlängs granskningsperioden i motsvarande mån, dock med högst sju år. Den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en företagare som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började.

Enligt ordalydelsen i lagen bestäms den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension och den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en företagare som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Också den inkomstrelaterade dagpenningen för dem som fått deltidstillägg eller som haft en i lagen nämnd ledighet bestäms på samma sätt. Enligt ordalydelsen i lagen bestäms den inkomstrelaterade dagpenningen för en person eller företagare som har fått pensionen i fråga utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Bestämmelsen gör det möjligt för en person att gå i pension utan möjligheten att den inkomstrelaterade dagpenningens nivå förändras. Situationen kan inte anses vara till alla delar tillfredsställande, eftersom ordalydelsen i lagen leder till att den lön eller arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person eller företagare som tidigare har fått pensionen i fråga alltid bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Så sker trots att arbetsvillkoret uppfylls på nytt efter det att utbetalningen av pensionen har upphört och personen eller företaget uppnår rätten till en inkomstrelaterad dagpenning som är större än den tidigare. Detsamma gäller en löntagare som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet eller lagen om alterne-

ringsledighet eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet. Det kan inte anses vara ändamålsenligt att nivån för en persons inkomstrelaterade dagpenning bestäms på det ovan nämnda sättet under obegränsad tid också efter det att utbetalningen av pensionen eller deltidstillägget eller de i lagrummet nämnda ledigheterna har upphört, fastän personen har etablerat sig på arbetsmarknaden på nytt.

Det föreslås att 6 kap. 4 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så, att den inkomstrelaterade dagpenningens nivå efter det att utbetalningen av pensionen i fråga och av deltidstillägg har upphört eller alterneringsledigheten eller den partiella vårdledigheten har gått till ända inte längre bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började i det fall att personen uppfyller arbetsvillkoret i sin helhet efter att utbetalningen av pensionen eller deltidstillägget upphört eller ledigheten gått till ända. I fråga om fastställandet av företagares arbetsinkomst föreslås motsvarande ändring i 6 kap. 5 § 3 mom. Nivån på den inkomstrelaterade dagpenningen för dem som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension eller deltidstillägg eller haft ledigheterna i fråga förändras inte jämfört med den tid som föregått pensionen, deltidstillägget eller ledigheten, om de då dessa upphör blir arbetslösa och inte uppfyller arbetsvillkoret i sin helhet efter upphörandet. Den inkomstrelaterade dagpenningens nivå avses bli bestämd utgående från den tid som uppfyller arbetsvillkoret eller utgående från årsinkomsten när hela arbetsvillkoret uppfylls efter att pensionen, deltidstillägget eller ledigheten upphört. Bestämmandet av den inkomstrelaterade dagpenningens nivå i denna situation förutsätter på samma sätt som i allmänhet att det uppstår en situation där lönen eller arbetsinkomsten bestäms. Personen måste således till exempel ansöka om inkomstrelaterad dagpenning. Med anledning av den föreslagna ändringen bestäms den inkomstrelaterade dagpenningens nivå enligt den i utkomstskyddet för arbetslösa tillämpade försäkringsprincipen också beträffande dem som har fått pensionerna i fråga eller deltidstillägg eller haft ledigheterna i fråga.

Så bestäms exempelvis den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen enligt lönenivån för heltidsarbete för en person som har fått invalidpension i form av delpension och som återgått till arbetslivet på heltid. Så sker i det fall att arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet genom detta arbete efter det att utbetalningen av pension har upphört.

1.4. Delning av rättegångskostnader

Enligt 11 kap. 4 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa ger Arbetskraftsbyrån eller Arbetskraftskommisionen ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande om de förutsättningar som anges i 2 kap., 7 kap. 3—7 §, 8 kap. samt 9 kap. 7 § 2 och 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande ges på begäran av Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetskassan (de inrättningar som betalar ut förmåner). Det Arbetskraftspolitiska utlåtandet skall på begäran av Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetskassan kompletteras utan dröjsmål. Om en arbetssökande har meddelat Arbetskraftsbyrån att han eller hon ansöker om Arbetsmarknadsstöd eller Arbetslöshetsdagpenning, kan det Arbetskraftspolitiska utlåtandet ges och kompletteras utan särskild begäran. I fråga om den som är gruppermitterad och den som är förhindrad att utföra arbete på grund av väderhinder ger Arbetskraftsbyrån eller Arbetskraftskommisionen på begäran av Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetskassan utlåtande endast om de förutsättningar som anges i 2 kap. 3—7 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

I ett ärende som gäller alterneringsersättning lämnar Arbetskraftsbyrån eller Arbetskraftskommisionen ett för Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetskassan bindande utlåtande om de förutsättningar för alterneringsersättning som anges i 5—8 §, 9 § 2 mom., 11 § och 14 § 1 mom. 5 punkten lagen om alterneringsledighet samt om de förutsättningar för återkrav som anges i den nämnda lagens 19 § 1 mom. Ett bindande Arbetskraftspolitiskt utlåtande ges om uppfyllandet av det arbetsvillkor som utgör en förutsättning för alterneringsledighet, alterneringsledighetens längd, periodiseringen av alterneringsledigheten och förlängningen av en avtalad alterneringsledighet, alterneringsav-

talet, arbetstidens längd för vikarien, verkningarna av att vikariens anställning upphör, bedrivande av företagsverksamhet samt förutsättningarna för återkrav av alterneringserättning när det på grund av omständigheter som hänför sig till alterneringsarrangemanget är uppenbart att avsikten inte har varit att genomföra arbetsalternering enligt lagen. På ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som har getts i ett ärende som gäller alterneringserättning tillämpas vad som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och med stöd av den, om inte något annat följer av lagen om alterneringsledighet.

Enligt 12 kap. 1 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa får ändring i arbetskraftskommissionens och arbetskraftsbyråns bindande utlåtande inte sökas genom särskilda besvär. Enligt 20 § 4 mom. lagen om alterneringsledighet får ändring i ett arbetskraftspolitiskt utlåtande likaså inte sökas genom besvär. Ändring i sådant som ingår i ett bindande arbetskraftspolitiskt utlåtande får sökas genom besvär över Folkpensionsanstaltens eller arbetslöshetskassans beslut om en förmån.

Enligt 16 § lagen om försäkringsdomstolen (132/2003) tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996) vid behandlingen av ärenden i försäkringsdomstolen, om inte något annat bestäms särskilt. Vad som i 38 § förvaltningsprocesslagen bestäms om verkställande av muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part, gäller verkställande av muntlig förhandling i försäkringsdomstolen. Vid behandlingen av ärenden i arbetslöshetsnämnden tillämpas enligt 12 kap. 3 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. I arbetslöshetsnämnden verkställs muntlig förhandling på det sätt som bestäms i 37 § förvaltningsprocesslagen, om det behövs för att ett ärende skall kunna utredas.

Enligt 13 kap. 74 § förvaltningsprocesslagen är en part skyldig att ersätta en annan parts rättegångskostnader helt eller delvis, om det särskilt med beaktande av avgörandet i ärendet är oskäligt att denne själv får bära sina rättegångskostnader. Det som i den nämnda lagens 74 och 75 § föreskrivs om part kan tillämpas också på den förvaltningsmyndighet som har fattat beslutet. Då

frågan om en offentlig parts ersättningsskyldighet prövas skall särskilt beaktas om rättegången har orsakats av ett fel hos myndigheterna. En enskild part får inte åläggas att ersätta en offentlig parts rättegångskostnader, om inte den enskilda parten har framfört ett uppenbart ogrundat yrkande. Enligt 75 § förvaltningsprocesslagen gäller om en parts särskilda ersättningsskyldighet i tillämpliga delar 21 kap. 5 § rättegångsbalken och om ersättningsskyldigheten för en parts företrädare, ombud samt biträde gäller 6 § i samma kapitel. Om rättegångskostnaderna gäller i övrigt i tillämpliga delar 21 kap. 7—16 § rättegångsbalken. Dröjsmålsränta enligt 21 kap. 8 § 2 mom. rättegångsbalken bestäms dock från det en månad förflutit från den dag då beslutet varit tillgängligt för parterna.

I rättspraxis har försäkringsdomstolen i sitt beslut om arbetsmarknadsstöd (Dnr 5793/2001/3225) ålagt Folkpensionsanstalten att betala rättegångskostnaderna till en person som sökt ändring i ett beslut om arbetsmarknadsstöd. Arbetskraftskommissionen, som gav det för Folkpensionsanstalten bindande arbetskraftspolitiska utlåtandet i ärendet, ålades inte att betala rättegångskostnader till ändringssökanden. I det aktuella fallet hade sökanden, utgående från ett för Folkpensionsanstalten bindande utlåtande av arbetskraftskommissionen, förvägrats rätt till arbetsmarknadsstöd. Försäkringsdomstolen konstaterade att arbetskraftsbyrån inte är en sådan part som avses i förvaltningsprocesslagen. Försäkringsdomstolen konstaterade ytterligare att det med stöd av 74 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen är möjligt att också den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet får bära motpartens rättegångskostnader i stället för eller vid sidan av en part. Även om ett arbetskraftspolitiskt utlåtande är bindande kan det inte anses vara ett sådant beslut som avses i 74 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen, och varken arbetskraftsbyrån eller arbetskraftskommissionen kan därmed anses vara en förvaltningsmyndighet som fattat beslutet. Enligt försäkringsdomstolen har Folkpensionsanstalten dock varit skyldig att också själv utreda ärendet och haft möjlighet att be arbetskraftsbyrån eller arbetskraftskommissionen komplettera ett utlåtande. Försäkringsdomstolen ansåg att varken arbets-

kraftskommissionen eller Arbetskraftsbyrån med stöd av 74 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen kan åläggas att ersätta ändringssökandens rättegångskostnader i ett arbetsmarknadsstödsärende som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna.

Varken Folkpensionsanstalten eller Arbetslöshetskassan kan avvika från ett bindande Arbetskraftspolitiskt utlåtande som Arbetskraftsbyrån eller Arbetskraftskommissionen har gett. De kan begära att utlåtandet skall ses över, om de finner detta befogat. Folkpensionsanstalten eller Arbetslöshetskassan kan ha fått kännedom om något som den som ger utlåtandet inte känner till och som emellertid kan ändra det Arbetskraftspolitiska utlåtandet. En begäran om översyn leder emellertid inte nödvändigtvis till att utlåtandet ändras. Härvid fattar den Inrättning som betalar ut förmåner ett beslut som är förenligt med det Arbetskraftspolitiska utlåtandet. Om det Arbetskraftspolitiska utlåtandet är negativt, förvägras förmånen. Ett beslut som grundar sig på ett bindande Arbetskraftspolitiskt utlåtande kan ändras i Besvärsinstansen, varvid den Inrättning som betalar ut förmånen i sin egenskap av part är skyldig att ersätta ändringssökandens rättegångskostnader. Så förhåller det sig trots att varken Folkpensionsanstalten eller Arbetslöshetskassan avgör vilket slag av Arbetskraftspolitiskt utlåtande som slutligen ges i ärendet. Den Inrättning som betalar ut förmånen kan begära att ett utlåtande skall kompletteras innan beslutet ges och dessutom förordna ändringssökandens besvär, men den är trots detta skyldig att ersätta ändringssökandens rättegångskostnader, om Besvärsinstansen så bestämmer.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås bli kompletterad med en ny 12 kap. 9 §. Dessutom föreslås 12 kap. 1 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa bli ändrat. Också 20 och 21 § lagen om alterneringsledighet föreslås bli ändrade.

Den nya 12 kap. 9 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa innehåller bestämmelser om möjligheten för Arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen att i sitt beslut bestämma att rättegångskostnaderna skall delas mellan Folkpensionsanstalten eller Arbetslöshetskassan och Arbetskraftsmyndigheten. Besvärsinstansen skall pröva förekomsten av

förutsättningar för en delning, om den Inrättning som betalar ut en förmån åläggs att ersätta ändringssökandens rättegångskostnader. Bestämmelsen om delning behövs eftersom varken Arbetskraftskommissionen eller Arbetskraftsbyrån när det gäller skyldigheten att ersätta rättegångskostnader betraktas som part och som myndighet som fattat ett förvaltningsbeslut, och de med anledning av detta inte kan åläggas att ersätta en parts rättegångskostnader. Så förhåller det sig även om Folkpensionsanstaltens eller Arbetslöshetskassans skyldighet att ersätta rättegångskostnader grundar sig på ett bindande utlåtande i ett Arbetskraftspolitiskt ärende. Den Inrättning som betalar ut förmånen fortsätter i egenskap av part att vara ensam ansvarig inför sökanden när det gäller att betala rättegångskostnaderna. Med anledning av detta kan Arbetskraftsmyndigheten inte åläggas att till den Inrättning som betalar ut förmånen erlagga eventuell dröjsmålsränta för rättegångskostnader som skall betalas till ändringssökanden. Prövningen av om rättegångskostnaderna bör delas föreslås ske i enlighet med orsaksprincipen. Bestämmelsen inverkar inte på den nuvarande bindande verkan som Arbetskraftspolitiska utlåtanden har och inte heller på att utlåtanden inte har ansetts ha karaktären av beslut.

Paragrafen gäller situationer där en Besvärsinstans ålägger Folkpensionsanstalten eller Arbetslöshetskassan att betala rättegångskostnader enligt förvaltningsprocesslagen. Besvärsinstansen kan ålägga den Inrättning som betalar ut en förmån skyldigheten att betala rättegångskostnader, när den avgör ett besvärsärende eller ett i 12 kap. 7 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa angett ärende som gäller undanröjande av beslut. För att det skall kunna bestämmas att rättegångskostnaderna skall delas mellan den Inrättning som betalar ut förmåner och Arbetskraftsmyndigheten måste det i ärendet huvudsakligen eller delvis vara fråga om huruvida det av Arbetskraftskommissionen eller Arbetskraftsbyrån givna Arbetskraftspolitiska utlåtandet är felaktigt till sitt innehåll, även om det har givits inom de gränser som prövningsrätten medger. Besvärsinstansen kan ålägga Arbetskraftsmyndigheten att betala den andel av rättegångskostnaderna beträf-

fande vilken ersättningsansvaret kan anses ha föranletts av det givna arbetskraftspolitiska utlåtandet. Besvärinstansen kan, efter att först ha hört arbetskraftskommissionen eller arbetskraftsbyrån, ålägga arbetskraftsmyndigheten att till den inrättning som betalar ut förmånen betala rättegångskostnaderna, antingen helt eller till ett visst belopp. Vid delningen av rättegångskostnader kan beaktas också att den inrättning som betalar ut förmånen inte har begärt översyn av det arbetskraftspolitiska utlåtandet, till exempel med anledning av en skriftlig tilläggsutredning som den har fått, även om det finns anledning att anta att arbetskraftsbyrån inte har fått kännedom om utredningen. I ett sådant fall är det också möjligt att inte dela rättegångskostnaderna. Med arbetskraftsmyndigheten avses arbetsministeriet, som i praktiken erlägger till den inrättning som betalar ut förmånen den andel som arbetskraftsmyndigheten enligt domslutet skall betala.

I ett beslut om delning av rättegångskostnader som arbetslöshetsnämnden har gett är det möjligt att söka ändring antingen i anslutning till förmånsärendet eller i form av ett separat ärende. Enligt 12 kap. 1 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa får den som är missnöjd med Folkpensionsanstaltens eller arbetslöshetskassans beslut söka ändring i det hos arbetslöshetsnämnden, och den som är missnöjd med arbetslöshetsnämndens beslut får söka ändring i det hos försäkringsdomstolen. I försäkringsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär. Besvärsskriften skall lämnas in till Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan inom 30 dagar från det ändringssökanden fick del av beslutet. Utkomstskyddsombudet har rätt att söka ändring i ett ärende som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner genom att anföra besvär hos arbetslöshetsnämnden inom 30 dagar från det arbetssökanden fick del av Folkpensionsanstaltens eller arbetslöshetskassans beslut och hos försäkringsdomstolen inom 30 dagar från det arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet. Till 12 kap. 1 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås bli fogat att utkomstskyddsombudet har rätt att genom besvär söka ändring också i ett ärende som gäller delning av rättegångskostnader.

Enligt förslaget ändras 21 § lagen om alterneringsledighet så, att en hänvisning till lagen om utkomstskydd för arbetslösa fogas till den. Med stöd av hänvisningen gäller i alterneringsersättningsärenden beträffande delningen av rättegångskostnader vad som bestäms i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor, om inte något annat bestäms i lagen om alterneringsledighet. I 20 § lagen om alterneringsledighet föreskrivs om sökande av ändring i beslut om alterneringsersättning som Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassan har gett. Den som är missnöjd med ett beslut får söka ändring i det hos arbetslöshetsnämnden genom skriftliga besvär senast den trettionde dagen efter den dag då han eller hon fick del av beslutet. Den som är missnöjd med arbetslöshetsnämndens beslut får söka ändring i det hos försäkringsdomstolen genom skriftliga besvär senast den trettionde dagen efter den dag då ändringssökanden fick del av beslutet. Om ändringssökanden inte visar något annat, anses han eller hon ha fått del av ett beslut den sjunde dagen efter att beslutet postades under den adress han eller hon uppgett. Till 20 § lagen om alterneringsledighet föreslås bli fogat ett nytt 5 mom. Enligt det har ett i 1 kap. 4 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsett utkomstskyddsombud rätt att genom besvär hos försäkringsdomstolen söka ändring i arbetslöshetsnämndens beslut i ett ärende som gäller delning av rättegångskostnader senast den trettionde dagen efter den dag då arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet.

1.5. Indexjusteringar

Normalt beräknas den lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning på personens stabiliserade lön under den period som omedelbart föregått arbetslösheten. Om en löntagare inte har någon stabiliserad lön för den tid som föregått arbetslösheten, kan det bli nödvändigt att fastställa den lön som ligger till grund för förmånen utgående från tidigare löneuppgifter, och då justeras lönen i de fall som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa enligt förhållandet mellan arbetspensionsindexen för personer i arbetsför ålder (APL-indexen).

I 14 kap. 2 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om indexjustering av den lön som ligger till grund för dagpenningen. Den lön som ligger till grund för dagpenningen justeras med det APL-index som avses i 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare. Enligt lagrummet i fråga binds pensionsskyddet vid ett index där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,5. Den lön som ligger till grund för dagpenningen indexjusteras i de fall där hela eller en del av den lön som ligger till grund för dagpenningen har erhållits före en sådan förlängning av granskningsperioden som avses i 5 kap. 3 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Den lön som ligger till grund för dagpenningen och som erhållits under tiden före förlängningen av granskningsperioden bestäms enligt vad som sägs i 6 kap. 4 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det eurobelopp som erhålls på så sätt justeras i samma förhållande som det APL-index som fastställts för dagpenningens begynnelseår avviker från det fastställda indextalet för det kalenderår som förlängningen av granskningsperioden har sträckt sig till.

I 14 kap. 2 § 2 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om justering av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning när en som delpension beviljad invalidpension eller deltidspension eller arbete på deltid vid sidan av en sådan pension upphör. Avsikten är att med hjälp av indexet justera den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i det fall att en person har fått som delpension beviljad invalidpension eller deltidspension och pensionen eller det arbete som utförts på deltid vid sidan av en sådan pension upphör. Då fastställs den eventuella arbetslöshetsdagpenningen i enlighet med situationen vid den tidpunkt då utbetalningen av pensionen började. Om pensionen har fortsatt utan avbrott i minst tre år och arbetslöshetspenning skall beviljas efter pensionens eller deltidsarbetets upphörande, indexjusteras den lön som ligger till grund för dagpenningen till nivån för dagpenningens begynnelseår. Lönen justeras i samma förhållande som det APL-indextal som fastställts för dagpenningens

begynnelseår avviker från det fastställda indextalet för det kalenderår då pensionen började.

Arbetspensionsindexen ändras den 1 januari 2005. Genom lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (634/2003) revideras indexsystemet i anknytning till arbetspensionerna på så sätt att också de pensioner som betalas till personer i arbetsför ålder justeras med ett pensionsindex, där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,2 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,8. När pensionen räknas ut höjs förvärvsinkomsten i sin tur till kalkyleringstidpunktens nivå med en lönekoeficient i vilken vägningskoefficienten för förändringar i lönenivån utgör 0,8 och vägningskoefficienten för förändringar i prisnivån 0,2 (lönekoeficienten). Det nuvarande APL-indexet för personer i arbetsför ålder utgår helt och hållet efter en övergångsperiod.

Utgångspunkten för de utvecklingsförslag som lades fram av den arbetsgrupp som utrett vilka verkningar förändringar som gäller arbetspensionsindexet får var att indexsystemets enhetlighet bör accentueras. Enligt arbetsgruppens synsätt gällde det att med lönekoeficienten koppla samman justeringar av den förvärvsinkomstnivå som ligger till grund för förmåner eller försäkringspremier. Med pensionsindexet gällde det i stället att koppla samman justeringar av förmåner eller ersättningar när ersättningen bestäms utgående från lönenivån.

I enlighet med arbetsgruppens förslag föreslås att justeringen av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i anslutning till utkomstskyddet för arbetslösa skall göras med hjälp av lönekoeficienten i de situationer som anges i 14 kap. 2 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

2. Propositionens verkningar

2.1. Propositionens ekonomiska verkningar

Antalet personer för vilkas del den lön som ligger till grund för dagpenningen indexjusteras beräknas uppgå till ca 4 500 årligen. Vid övergången från APL-indexet för personer i

arbetsför ålder till lönekoeficienten stiger dagpenningen med knappt 0,7 euro om dagen, då det antas att lönen fastställs utgående från ett läge som rådde i genomsnitt fyra år tidigare. De sammanlagda kostnaderna stiger med ca 0,4 miljoner euro om året. Ändringen inverkar inte på statsandelen.

År 2003 dömdes arbetslöshetskassorna till betalning av rättegångskostnader i sex sådana fall där grunden var ett arbetskraftspolitiskt utlåtande. De rättegångskostnader som skulle betalas uppgick till sammanlagt 3 600 euro. De rättegångskostnader som Folkpensionsanstalten enligt domsluten skulle betala kan antas vara i samma storleksklass. Statens utgifter ökar till den del de rättegångskostnaderna som arbetslöshetskassorna blivit dömda att betala övergår att betalas av arbetskraftsmyndigheten.

Enligt den lag om utkomstskydd för arbetslösa som trädde i kraft vid ingången av 2003 bestäms den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Detsamma gäller den som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet eller lagen om alterneringsledighet eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet. Lönen bestäms alltid utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började, när en person tidigare har fått pensionerna i fråga eller deltidstillägg eller har haft ledigheterna i fråga. Enligt den lag som gällde tidigare beaktades vid bestämmandet av lönen både sådant arbete som uppfyller arbetsvillkoret och utförs medan pension betalas ut och sådant arbete som uppfyller arbetsvillkoret och utförs efter det att pension inte längre betalas ut. Bruttoutgifterna ökar inte nämnvärt jämfört med det läge som rådde tidigare, och den föreslagna ändringen inverkar inte alls på statsandelen.

Eftersom en ekonomisk förmån enligt förslaget kan periodiseras från utbetalningsdagen räknat när slutresultatet blir detsamma som för en förmån som periodiserats från den tidpunkt när anställningsförhållandet upphör, har inte heller denna ändring några ekono-

miska verkningar. Sådana situationer där arbetsgivaren har betalat lön för sjukdomstiden efter det att maximitiden för sjukdagpenningen har gått ur och där personen samtidigt har fått arbetslöshetsdagpenning har varit enstaka fall. Förvägran av dagpenning i sådana situationer minskar således inte utgifterna för arbetslöshetsförmåner.

2.2. Verkningar för olika medborgargrupperns ställning

Bytet av det index som används vid lönejusteringen höjer en aning den dagpenning som betalas ut. Förhöjningen är desto större ju fler år som gått sedan utbetalningen av den lön som justeras. Om en person av godtagbart skäl har varit borta från arbetsmarknaden i tre år och fyra år har gått sedan det senaste året i arbete som skall tas med när lönen fastställs, höjer indexbytet dagpenningen med ca 0,7 euro per dag. Så förhåller det sig i fråga om dem som fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension och för vilka förhöjningen görs bara när pensionen utan avbrott har fortgått utan avbrott i minst tre år. En annan grupp som indexbytet har verkningar för är de som vårdat egna barn hemma. Också härvid är man i de flesta fall borta från arbetsmarknaden av godtagbara skäl i tre år, den tid som berättigar till hemvårdsstöd för barn.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med de centrala arbetsmarknadsorganisationerna. I samband med beredningen har arbetsministeriet, Folkpensionsanstalten, Försäkringsinspektionen, arbetslöshetsnämnden, försäkringsdomstolen och Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf hörts.

I samband med arbetspensionsreformen fattades beslut om att upphöra med att använda APL-indexet för personer i arbetsför ålder i arbetspensionssystemet. På grund av förändringarna inleddes en grundläggande kartläggning av de andra förmåner än pensioner som är bundna till arbetspensionsindexet. Vid den grundläggande kartläggningen kartlades alla de lagstadgade sociala för-

månader som för närvarande justeras med arbetspensionsindexet. Kartläggningen utfördes av en inofficiell arbetsgrupp vid social- och hälsovårdsministeriet där social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Folkpensionsanstalten, Statskontoret, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto - Olycksfallsförsäkringsanstaltens Förbund r.y. och Trafikförsäkringscentralen var företrädare. Arbetsgruppen överlämnade sin utredning den 16 april 2003.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Regeringen har till riksdagen överlämnat en proposition med förslag till ändring av vissa bestämmelser om återkrav i lagar som gäller utkomstskydd (RP 158/2003). Både i den ovan nämnda propositionen och i den proposition som nu föreläggs föreslås att 21 § lagen om alterneringsledighet skall ändras.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som

möjligt efter det att de har antagits. Dock avses 14 kap. 2 § i den föreslagna lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa träda i kraft först den 1 januari 2005. När den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning justeras i enlighet med lagens 14 kap. 2 § för tiden före den 1 januari 2005 justeras lönen först till 2004 års nivå med de indextal som anges i den lag som gällde vid ikraftträdandet av 14 kap. 2 §. Från 2004 års nivå justeras lönen fram till dagpenningens begynnelsepunkt enligt det förhållande som lönekoeficienterna i den föreslagna lagen anger. 6 kap. 4 § 3 mom. och 5 § 3 mom. i den föreslagna lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa avses bli tillämplig först när arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter lagens ikraftträdande. Om arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter att pensionsbetalningen upphört, men dock delvis efter att 6 kap. 4 § 3 mom. och 5 § 3 mom. trätt i kraft, tillämpas den lag som gällde vid denna lags ikraftträdande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 3 kap. 3 § 3 mom., 3 kap. 6 § 1 mom., 6 kap. 4 § 3 mom., 6 kap. 5 § 3 mom., 12 kap. 1 § 3 mom. och 14 kap. 2 §, av den 14 kap. 2 § sådan den lyder i lag 1364/2003, och fogas till 12 kap. en ny 9 § som följer:

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

3 §

Arbetsförmåga

En arbetssökande som har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för maximitiden och som fortfarande anses vara oförmögen att arbeta av hälsoskäl, har rätt till arbetslöshetsförmåner, om hans eller hennes ansökan om invalid- eller invaliditetspension är anhängig eller har avslagits. Om den arbetssökande står i anställnings- eller tjänsteförhållande förutsätts dessutom att arbetsgivaren inte kan erbjuda honom eller henne arbete som överensstämmer med hans eller hennes arbetsförmåga. En arbetssökande som av arbetsgivaren får lön för sjukdomstiden eller motsvarande ersättning som baserar sig på heltidsarbete har inte rätt till arbetslöshetsförmåner.

6 §

Andra begränsningar

En ekonomisk förmån från arbetsgivaren som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang mellan arbetsgivaren och ar-

betstagaren i anslutning till att anställningsförhållandet upphör, hindrar att arbetslöshetsförmåner beviljas för den tid, räknat från det att anställningsförhållandet upphörde, över vilken förmånen periodiseras på basis av lönen i det senaste anställningsförhållandet. Om den ekonomiska förmånen från arbetsgivaren har betalats efter att anställningsförhållandet upphörde, kan periodiseringen göras räknat från den tidpunkt då den ekonomiska förmånen betalades. Periodiseringen skall härvid motsvara en sådan periodisering av den efter anställningsförhållandets upphörande betalda förmånen som görs från anställningsförhållandets upphörande räknat. Utbildning som arbetsgivaren ordnat eller anskaffat beaktas inte som förmån.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

4 §

Lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetal-

ningen av pensionen började. Om personens arbetsvillkor enligt 5 kap. 3 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, uträknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom. Vad som bestäms ovan gäller den som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995) eller lagen om alterneringsledighet (1305/2002) eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet.

5 §

Arbetsinkomsten för företagares inkomstrelaterade dagpenning

Den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en företagare som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Om företagarens arbetsvillkor enligt 5 kap. 7 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, bestäms den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom.

12 kap.

Sökande av ändring

1 §

Rätt att söka ändring

Utkomstskyddsombudet har rätt att söka ändring i ett ärende som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner eller delning av rättegångskostnader genom att i enlighet med 1 mom. anföra besvär hos arbetslöshetsnämnden inom 30 dagar från det arbetssökanden fick del av Folkpensionsanstaltens el-

ler arbetslöshetskassans beslut och hos försäkringsdomstolen inom 30 dagar från det Arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet.

9 §

Delning av rättegångskostnader

Arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen kan ålägga Arbetskraftsmyndigheten att helt eller delvis ersätta Folkpensionsanstalten eller en arbetslöshetskassa för rättegångskostnader i ett ärende där Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan åläggs att betala rättegångskostnader till en part och skyldigheten att betala rättegångskostnader huvudsakligen eller delvis grundar sig på ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 11 kap. 4 §. Arbetskraftskommissionen eller Arbetskraftsbyrån skall höras om delningen av ersättningsansvaret.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §

Justering av den lön som ligger till grund för dagpenningen

När den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen beräknas med beaktande av lön för en tid, som ingår i en förlängning av granskningsperioden i enlighet med 5 kap. 3 § 3 mom., justeras denna lön i samma förhållande som den lönekoeficient, som avses i 7 b § lagen om pension för arbetstagare och som fastställts för dagpenningens begynnelsepunkt, avviker från den lönekoeficient som fastställts för det kalenderår då personen senast har arbetat före den i 5 kap. 3 § 1 och 2 mom. avsedda granskningsperioden.

När en som delpension beviljad invalidpension eller deltidspension som fortsatt utan avbrott i minst tre år eller arbete på deltid vid sidan av en sådan pension upphör, och den lön, som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, i samband med detta fastställs i enlighet med situationen vid den

tidpunkt då pensionen började, justeras denna lön i samma förhållande som den i 1 mom. avsedda lönekoeficient som fastställts för dagpenningens begynnelsepunkt avviker från den fastställda lönekoeficienten för det kalenderår då pensionen började.

Denna lag träder i kraft den 200 . Lagens 14 kap. 2 § träder dock i kraft först den 1 januari 2005.

Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. och 5 § 3 mom. tillämpas när arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter lagens ikraftträdande. Om arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter att pensionsbetalningen upphört, men dock del-

vis efter att denna lag trätt i kraft, tillämpas den lag som gällde vid ikraftträdandet.

När den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen justeras i enlighet med 14 kap. 2 § för tiden före den 1 januari 2005, justeras lönen först till 2004 års nivå enligt förhållandet mellan de indextal som anges i den lag som gällde vid ikraftträdandet. Från 2004 års nivå justeras lönen till dagpenningens begynnelsedatum enligt förhållandet mellan de lönekoeficienter som anges i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 20 och 21 § lagen om alterneringsledighet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om alterneringsledighet (1305/2002) 21 § 1 mom.
samt

fogas till 20 § ett nytt 5 mom. som följer:

20 §

Sökande av ändring

Ett i 1 kap. 4 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsett utkomstskyddsombud har rätt att söka ändring i ett ärende som gäller delning av rättegångskostnader genom att i enlighet med 2 mom. anföra besvär hos försäkringsdomstolen senast den trettionde dagen efter den dag då arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet.

21 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor

Om inte något annat bestäms i denna lag _____

Helsingfors den 23 april 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

skall lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) tillämpas i fråga om ansökan om alterneringsersättning, avslag på grund av för sent inlämnad ansökan, betalningssätt, tillfälligt avbrott i betalningen eller betalning till lägre belopp, antalet förmånsdagar per vecka, beslut om alterneringsersättning, undanröjande av beslut och självrättelse, skyldighet att lämna uppgifter, rätt att få uppgifter och utmätningens rätt till information, erhållande och utlämnande av uppgifter, delning av rättegångskostnader samt arbetslöshetsnämnden.

_____ Denna lag träder i kraft den 200 .

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*

1.

Lag**om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 3 kap. 3 § 3 mom., 3 kap. 6 § 1 mom., 6 kap. 4 § 3 mom., 6 kap. 5 § 3 mom., 12 kap. 1 § 3 mom. och 14 kap. 2 §, av dem 14 kap. 2 § sådan den lyder i lag 1364/2003, och fogas till 12 kap. en ny 9 § som följer:

Gällande lag

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

3 §

Arbetsförmåga

En arbetssökande som har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för maximitiden och som fortfarande anses vara oförmögen att arbeta av hälsoskäl, har rätt till arbetslöshetsförmåner, om hans eller hennes ansökan om invalid- eller invaliditetspension är anhängig eller har avslagits. Om den arbetssökande står i anställnings- eller tjänsteförhållande förutsätts dessutom att arbetsgivaren inte kan erbjuda honom eller henne arbete som överensstämmer med hans eller hennes arbetsförmåga.

Förslag

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

3 §

Arbetsförmåga

En arbetssökande som har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för maximitiden och som fortfarande anses vara oförmögen att arbeta av hälsoskäl, har rätt till arbetslöshetsförmåner, om hans eller hennes ansökan om invalid- eller invaliditetspension är anhängig eller har avslagits. Om den arbetssökande står i anställnings- eller tjänsteförhållande förutsätts dessutom att arbetsgivaren inte kan erbjuda honom eller henne arbete som överensstämmer med hans eller hennes arbetsförmåga. *En arbetssökande som av arbetsgivaren får lön för sjukdomstiden eller motsvarande ersättning som baserar sig på heltidsarbete har inte rätt till arbetslöshetsförmåner.*

6 §

Andra begränsningar

En ekonomisk förmån från arbetsgivaren som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i anslutning till att anställningsförhållandet upphör, hindrar att arbetslöshetsförmåner beviljas för den tid, räknat från det att anställningsförhållandet upphörde, över vilken förmånen periodiseras på basis av lönen i det senaste anställningsförhållandet. Utbildning som arbetsgivaren ordnat eller anskaffat beaktas inte som förmån.

6 §

Andra begränsningar

En ekonomisk förmån från arbetsgivaren som baserar sig på ett avtal eller motsvarande arrangemang mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i anslutning till att anställningsförhållandet upphör, hindrar att arbetslöshetsförmåner beviljas för den tid, räknat från det att anställningsförhållandet upphörde, över vilken förmånen periodiseras på basis av lönen i det senaste anställningsförhållandet. *Om den ekonomiska förmånen från arbetsgivaren har betalats efter att anställningsförhållandet upphörde, kan periodiseringen göras räknat från den tidpunkt då den ekonomiska förmånen betalades. Periodiseringen skall härvid motsvara en sådan periodisering av den efter anställningsförhållandets upphörande betalda förmånen som görs från anställningsförhållandets upphörande räknat.* Utbildning som arbetsgivaren ordnat eller anskaffat beaktas inte som förmån.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

4 §

Lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Vad som bestäms ovan gäller den som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet (1663/1995) eller lagen om alterneringsledighet (1305/2002) eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

4 §

Lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. *Om personens arbetsvillkor enligt 5 kap. 3 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, uträknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom.* Vad som bestäms ovan gäller den som har varit alterneringsledig enligt lagen om försök med alterneringsledighet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(1663/1995) eller lagen om alterneringsledighet (1305/2002) eller har fått deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice eller har haft partiell vårdledighet.

5 §

5 §

Arbetsinkomsten för företagares inkomstrelaterade dagpenning

Arbetsinkomsten för företagares inkomstrelaterade dagpenning

Den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en företagare som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började.

Den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en företagare som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. *Om företagarens arbetsvillkor enligt 5 kap. 7 § uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, bestäms den arbetsinkomst som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen i enlighet med 1 mom.*

12 kap.

12 kap.

Sökande av ändring**Sökande av ändring**

1 §

1 §

*Rätt att söka ändring**Rätt att söka ändring*

Utkomstskyddsombudet har rätt att söka ändring i ett ärende som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner genom att i enlighet med 1 mom. anföra besvär hos arbetslöshetsnämnden inom 30 dagar från det arbetssökanden fick del av Folkpensionsanstaltens eller arbetslöshetskassans beslut och hos försäkringsdomstolen inom 30 dagar från det arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet.

Utkomstskyddsombudet har rätt att söka ändring i ett ärende som gäller de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner *eller delning av rättegångskostnader* genom att i enlighet med 1 mom. anföra besvär hos arbetslöshetsnämnden inom 30 dagar från det arbetssökanden fick del av Folkpensionsanstaltens eller arbetslöshetskassans beslut och hos försäkringsdomstolen inom 30 dagar från det arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet.

9 §

Delning av rättegångskostnader

Arbetslöshetsnämnden och försäkringsdomstolen kan ålägga Arbetskraftsmyndigheten att helt eller delvis ersätta Folkpensionsanstalten eller en arbetslöshetskassa för rättegångskostnader i ett ärende där Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan åläggs att betala rättegångskostnader till en part och skyldigheten att betala rättegångskostnader huvudsakligen eller delvis grundar sig på ett Arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 11 kap. 4 §. Arbetskraftskommissionen eller Arbetskraftsbyrån skall höras om delningen av ersättningsansvaret.

14 kap

Särskilda bestämmelser

2 §

Indexjustering av den lön som ligger till grund för dagpenningen

När den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen beräknas med beaktande av lön för en tid, som ingår i en förlängning av granskningsperioden i enlighet 5 kap. 3 § 3 mom., justeras denna lön i samma förhållande som det indextal, som avses i 9 § 2 mom. första meningen lagen om pension för arbetstagare och som fastställts för dagpenningens begynnelse-tidpunkt, avviker från det indextal som fastställts för det kalenderår då personen senast har arbetat före den i 5 kap. 3 § 1 och 2 mom. avsedda granskningsperioden.

När en som delpension beviljad invalidpension eller deltidspension som fortsatt utan avbrott i minst tre år eller arbete på deltid vid sidan av en sådan pension upphör, och den lön, som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, i samband med detta fastställs i enlighet med situationen vid den tidpunkt då pensionen började, justeras denna lön i samma förhållande som det i 1 mom. avsedda indextal som fastställts för dagpenningens begynnelse-

14 kap

Särskilda bestämmelser

2 §

Justering av den lön som ligger till grund för dagpenningen

När den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen beräknas med beaktande av lön för en tid, som ingår i en förlängning av granskningsperioden i enlighet 5 kap. 3 § 3 mom., justeras denna lön i samma förhållande som *den lönekoef-ficient*, som avses i 7 b § lagen om pension för arbetstagare och som fastställts för dagpenningens begynnelse-tidpunkt, avviker från *den lönekoef-ficient* som fastställts för det kalenderår då personen senast har arbetat före den i 5 kap. 3 § 1 och 2 mom. avsedda granskningsperioden.

När en som delpension beviljad invalidpension eller deltidspension som fortsatt utan avbrott i minst tre år eller arbete på deltid vid sidan av en sådan pension upphör, och den lön, som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, i samband med detta fastställs i enlighet med situationen vid den tidpunkt då pensionen började, justeras denna lön i samma förhållande som den i 1 mom. avsedda *lönekoef-ficient* som fastställts för dagpenningens be-

Gällande lydelse

setidpunkt avviker från det fastställda indextalet för det kalenderår då pensionen började.

Föreslagen lydelse

gynnelsetidpunkt avviker från den fastställda lönekoeficienten för det kalenderår då pensionen började.

Denna lag träder i kraft den 200 . Lagens 14 kap. 2 § träder dock i kraft först den 1 januari 2005.

Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. och 5 § 3 mom. tillämpas när arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter lagens ikraftträdande. Om arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter pensionsbetalningen upphört, men dock delvis efter att denna lag trätt i kraft, tillämpas den lag som gällde vid ikraftträdandet.

När den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen justeras i enlighet med 14 kap. 2 § för tiden före den 1 januari 2005, justeras lönen först till 2004 års nivå enligt förhållandet mellan de indextal som anges i den lag som gällde vid ikraftträdandet. Från 2004 års nivå justeras lönen till dagpenningens begynnelse datum enligt förhållandet mellan de lönekoeficienter som anges i denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 20 och 21 § lagen om alterneringsledighet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om alterneringsledighet (1305/2002) 21 § 1 mom.
samt
fogas till 20 § ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lag

Förslag

20 §

Sökande av ändring

Ett i 1 kap. 4 § 3 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsett utkomstskyddsombud har rätt att söka ändring i ett ärende som gäller delning av rättegångskostnader genom att i enlighet med 2 mom. anföra besvär hos försäkringsdomstolen senast den trettionde dagen efter den dag då arbetskraftsmyndigheten fick del av beslutet.

21 §

21 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor

Om inte något annat bestäms i denna lag skall lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) tillämpas i fråga om ansökan om alterneringsersättning, avslag på grund av för sent inlämnad ansökan, betalnings sätt, tillfälligt avbrott i betalningen eller betalning till lägre belopp, antalet förmånsdagar per vecka, beslut om alterneringsersättning, undanröjande av beslut och självrättelse, skyldighet att lämna uppgifter, rätt att få uppgifter och utmätningsmans rätt till information, erhållande och utlämnande av uppgifter samt arbetslöshetsnämnden.

Om inte något annat bestäms i denna lag skall lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) tillämpas i fråga om ansökan om alterneringsersättning, avslag på grund av för sent inlämnad ansökan, betalnings sätt, tillfälligt avbrott i betalningen eller betalning till lägre belopp, antalet förmånsdagar per vecka, beslut om alterneringsersättning, undanröjande av beslut och självrättelse, skyldighet att lämna uppgifter, rätt att få uppgifter och utmätningsmans rätt till information, erhållande och utlämnande av uppgifter, *delning av rättegångskostnader* samt arbetslöshetsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 200 .